

Fonden for økologisk landbrug

Axeltorv 3

1609 København V

Fonden for økologisk landbrug

Basisbudget 2009

Fonden er oprettet i henhold til § 6 i
Lovbekendtgørelse nr. 297 af 28. april 2004

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte budget)	Budget 2009	Relativ fordeling af C i %	Ændring B => C 100*(C-B)/B
Note	A	B	C	D	E

INDTÆGTER:

1 Overført fra forrige år	2.754	1.516	351		-77
2 Promillemidler	12.408	11.200	13.100		17
CO ₂ – midler	0	0	0		0
Særbevilling og anden indtægt	0	0	0		0
Renter	89	25	25		0
3 Tilskud til fondsadministration	250	250	250		0
I. Indtægter i alt	15.501	12.991	13.726		6

UDGIFTER:**Samlede tilskud fordelt på formål**

Afsætningsfremme	1.677	1.556	2.140	16	38
Forskning og forsøg	5.927	5.014	5.802	44	16
Produktudvikling	2.088	2.170	100	1	-95
Rådgivning	1.327	1.843	3.270	25	77
Uddannelse	690	537	600	5	12
Sygdomsforebyggelse	1.237	365	420	3	15
Sygdomsbekæmpelse	0	0	0	0	0
Dyrevelfærd	164	1.144	985	7	-14
Kontrol	0	0	0	0	0
Særlige foranstaltninger	0	0	0	0	0
Medfinansering af EU-programmer	0	0	0	0	0
II. Udgifter til formål i alt	13.110	12.629	13.317	100	5

Fondsadministration

Generel fondsadministration	250	250	250		0
Tab på debitorer	-10	0	0		0
Revisionsudgifter	25	25	25		0
4 Bestyrelseshonorar	7	10	10		0
III. Administration i alt	272	285	285		0

IV. Udgifter i alt	13.382	12.914	13.602		5
---------------------------	---------------	---------------	---------------	--	----------

Overførsel til næste år	2.119	77	124		
Overførsel til næste år, % af årets udgift	15,8	0,6	0,9		

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte budget)	Budget 2009	Relativ fordeling af C i %	Ændring B => C 100*(C-B)/B
Note	A	B	C	D	E

Supplerende oplysninger:**Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere:**

Økologisk Landsforening	2.953	3.826	4.980	37	30
Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret	4.593	4.096	3.772	28	-8
Aarhus Universitet	3.176	2.393	2.834	21	18
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug	497	695	740	6	6
Statens Serum Institut	0	0	420	3	100
4H	0	0	300	2	100
Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning	0	213	271	2	27
Dansk Svineproduktion	0	877	0	0	-100
Jysk kvægrådgivning	0	244	0	0	-100
Landbrugets Kartoffelfond, Vandel	189	208	0	0	-100
Den Økologiske Landbrugsskole	108	77	0	0	-100
Forskerskolen for økologisk Jordbrug og fødevarer-systemer	652	0	0	0	-
Københavns Universitet/KVL	500	0	0	0	-
Småøernes Fødevarer-netværk	155	0	0	0	-
Meyerfood ApS	125	0	0	0	-
Fejøl Forsøgsplantage k/s	110	0	0	0	-
Jysk Landbrugsrådgivning	52	0	0	0	-
V. I alt	13.110	12.629	13.317	100	5

Note 1. Budget 2008 (senest indsendte budget) er fondens basisbudget. Der er her budgetteret med en overførelse på 1.516 tkr. fra 2007 til 2008. Den budgetterede overførelse fra 2008 til 2009 udgør 77 tkr.

Ifølge fondens regnskab for 2007 er der imidlertid overført 603 tkr. mere dvs ialt 2.119 tkr. til 2008. Fonden har genbevilget 2007-tilskud for i alt 329 tkr. til færdiggørelse af projekterne i 2008. Alt i alt medfører dette, at den budgetterede overførelse af midler fra 2008 til 2009 øges til 351 tkr.

Note 2. Fonden for økologisk landbrugs provenu stammer fra en delvis tilbageførelse af pesticidafgifts-provenuet. Der budgetteres i 2009 med 13.100 tkr. svarende til beløbet i finanslovsforslaget for 2009.

Note 3. Tilskuddet til fondsadministrationen ydes af Landbrugsrådet.

Note 4. Der afsættes 10 tkr. til rejsegodtgørelse til bestyrelsesmedlemmer i forbindelse med bestyrelsesmøder.

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note				

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt:

2.953   3.826   4.980

Forskning og forsøg:

1. Dyrkning af tørrede urter som specialfoder til økologiske husdyr	0	0	400	F3.1.1
2. Farefolds-koncept med energiafgrøder og rubuste sædskifter i økologisk svineproduktion	0	0	350	F3.1.1
3. Fælles strategi for udgasning af konventionel husdyrgødning og halm	0	0	300	Ej statsstøtte
4. Bedre udnyttelse af grovfoder i æg- og fjerkræproduktion	0	0	200	F3.1.1
- Ensilagefri fodring	0	315	0	
- Forbedret fosforudnyttelse i økologisk ægproduktion	0	300	0	
- Tiltag til at reducerer udledning af drivhusgasser i landbrugsproduktionen	0	219	0	
- Økologisk jordbrug uden konventionel gødning og halm	450	0	0	
- Dyrkning og afsætning af økologisk korn til ølbrygning	205	0	0	

Forskning og forsøg i alt

655   834   1.250

Afsætningsfremme:

5. Lokale økologiske varer i dagligvarehandlen	0	0	600	DMG
6. Økobarn III - debat, dialog og udvikling	0	0	400	GL15.e.ii
7. Dining out for climate	0	0	400	Ej statsstøtte
- Kampagne for økologisk ost	0	500	0	
- Økologi på arbejde	0	400	0	
- Kortlægning af små producenter og deres potentiale	0	225	0	
- Økologisk Frontløber	0	187	0	
- Ambassadørkampagne	750	0	0	
- En økologisk spisepause	600	0	0	
- Kampagne for økologisk frugt og grønt	150	0	0	

Afsætningsfremme i alt

1.500   1.312   1.400

Rådgivning:

8. Kulstof-skolen: På vej mod klimaneutral økologiske landbrug	0	0	800	GL.15.2.c
9. Økologi og rent vand	0	0	550	GL.15.2.c
10. Høj kvalitet af økologiske lam på grovfoder	0	0	400	GL.15.2.c
11. Økologisk planteproduktion uden konventionel gødning	0	0	280	GL.15.2.e.i
- Stald- og markskoler - udvikling af koncept		400	0	

Rådgivning i alt

0   400   2.030

Uddannelse:

12. Formidling af økologi overfor dagligvarehandlens medarbejdere	0	0	300	DMG
- Unge Økologer - fremtidens bemanning af de økologiske landbrug	0	260	0	
- Økologi til unge landmænd	395	0	0	

Uddannelse i alt

395   260   300

Dyrevelfærd:

- Nøgletal for kvægvelværd	0	400	0	
- Fred for fluer	0	300	0	
- Velfærds-vurdering af økologiske kvier - Kvieliv-100	164	0	0	

Dyrevelfærd i alt

164   700   0

Produktudvikling:

- Engkalv	0	320	0	
- Økologi - koncept for synliggørelse af nye dimensioner	239	0	0	

Produktudvikling i alt

239   320   0

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note				

Dansk Landbrugsrådgivning,

Landscentret i alt:

4.593   4.096   3.772

Forskning og forsøg:

13. Biogasgødning - nøglen til udfasning af konventionel husdyrgødning	0	0	720	F3.1.1
14. Økologiske markforsøg	650	600	640	F3.1.1
15. Reduktion af kvælstoftab og klimapåvirkninger fra økologiske staldsystemer	0	0	400	F3.1.1
16. Sundhedsstatus i økologiske malkekvægsbesætninger	0	0	280	F3.1.1
17. Økologiske majs- og hampeprotein som højværdiprotein til fjerkræ og svin	0	0	200	F3.1.1
18. Urter til kalve på græs	0	0	192	F3.1.1
- Øget dyrknings sikkerhed og kvalitet af økologiske grønsager gennem web baseret information	0	364	0	
- Tidligt høstede proteinafgrøder og grovfoder til fjerkræ og svin	589	340	0	
- Reduktion af næringsstof tab fra økologiske staldsystemer	0	255	0	
- Biogas til øget recirkulering af fjerkræbedriftens næringsstoffer	0	183	0	
- Økologiske slagtekyllinger/avlsmateriale og basisavl	0	104	0	
- Feltregistrering af følfod og agersvinemælk	0	80	0	
- Afprøvning af klovbademidler til økologiske drøvtyggere	146	0	0	

Forskning og forsøg i alt **1.385   1.926   2.432**

Rådgivning:

19. Ingen GMO i fremtidens økologiske landbrug	0	0	450	GL.15.2.c
20. Økologikongres	0	0	325	se note
21. Økologisk rugeægproduktion	0	0	320	GL.15.2.c
22. Rodukrudt - maksimal effekt med minimal udvaskning	0	0	145	GL.15.2.e.i
- Udvikling alternativer til konventionel husdyrgødning i økologisk dyrkning	0	307	0	
- Mere økologi på offentlige arealer - via gode aftaler	0	200	0	
- Rådgivning om reduktion af næringstoftab fra økologiske staldsystemer	0	145	0	
- Økologiske slagtekyllinger	0	96	0	
- Fodring af goldkøer i sommerperioden i relation til forebyggelse af kælvningsfeber	350	0	0	
- Optimering af afgræsning på økologiske malkekvægsbedrifter med AMS	300	0	0	
- Øget dyrknings sikkerhed og kvalitet af økologiske grønsager gennem web baseret information	268	0	0	
- Forberedelse af Økologikongres 2008 og 2010	249	0	0	
- Dyrkning af økologisk cikorierod	160	0	0	

Rådgivning i alt **1.327   748   1.240**

(Transport)

2.712   2.674   3.672

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note				
(Transport)	2.712	2.674	3.672	
Produktudvikling:				
23. Model for rentabel studeproduktion	0	392	100	F3.1.1
- Strategi og økonomi til den moderne økologiske bedrift	360	410	0	
- Kvalitet af majsfrø - analyse af ubejdet majs	253	270	0	
- Fremme af økologisk kartoffelproduktion	0	150	0	
- Økologiske slagtesvin på stald - hvordan?	524	0	0	
- Energiafgrøde og grøngødning styrker øko-sædskiftet	273	0	0	
- Implementering af system til samtidig produktion af kompost og højværdi proteinfoder	180	0	0	
- Udvikling og implementering af produktionskoncept for økologiske jersey-slagtekalve	104	0	0	
Produktudvikling i alt	1.694	1.222	100	
Uddannelse:				
- Kvalificerede medarbejdere til økologiske bedrifter	142	200	0	
- Formidling af økologiske regler om drøvtyggere til dyrlæger	45	0	0	
Uddannelse i alt	187	200	0	
Aarhus Universitet/DJF i alt:	3.176	2.393	2.834	
Forskning og forsøg :				
24. Robotteknik anvendt til Individuel plantepleje	0	0	770	F3.1.1
25. Uter i græsmarken - andel, kvalitet og styring	0	0	490	F3.1.1
26. Topdressing til øko-grønsager	0	156	158	F3.1.1
27. Solbær og ribs målrettet til økologisk produktion	0	0	157	F3.1.1
28. Netværk for økologiske bær	0	0	149	Ej statsstøtte
29. Afprøvning af forskellige strategier til bekæmpelse af tidsler	0	0	125	F3.1.1
- Regulering af langtidsukrudt på økologiske brug	346	400	0	
- Skadetærskler for alm. kvik og ager-tidsel	267	275	0	
- Øget udbytte og bedre kvalitet i økologiske kartofler gennem placeret gødning	297	125	0	
- Korn - optimal anvendelse i økologiske rationer til malkekøer	613	0	0	
- Opdrætningsperiodens betydning for produktiviteten i et system baseret på æglæggende høners fouragering	416	0	0	
Forskning og forsøg i alt	1.939	956	1.849	
Dyrevelfærd:				
30. Økologisk svineproduktion uden kastration	0	0	703	F3.1.1
31. Levende råd giver levende kalve	0	444	282	GL.15.2.c
Dyrevelfærd i alt	0	444	985	
Produktudvikling:				
- Forbedret mørhed på økologisk svinekød	0	628	0	
Produktudvikling i alt	0	628	0	
Sygdomsforebyggelse:				
- Reduktion af pattegrisedødelighed og fravæningdiarre	398	365	0	
- Frilandsgrønsager med mykorrhiza	471	0	0	
- Cikorierødder i fravænningsfoderet - effekt på fravænningsdiarre	368	0	0	
Sygdomsforebyggelse i alt	1.237	365	0	

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note				
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt:	497	695	740	
Afsætningsfremme:				
32. Styrket afsætning af biodynamiske produkter	0	0	740	R157
- Flere biodynamiske produkter over disken	0	695	0	
Rådgivning i alt	0	695	740	
Forskning og forsøg:				
- Såtidskalenderen som værktøj for bedre økologisk og biodynamisk dyrkning og produktkvalitet	497	0	0	
Forskning og forsøg i alt	497	0	0	
Statens Serum Institut i alt:	0	0	420	
Sygdomsforebyggelse:				
33. Sundhedsfremmende effekter for mor og barn ved konsumering af en økologisk kost under graviditet	0	0	420	F3.1.1
Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	420	
4H i alt:	0	0	300	
Uddannelse:				
34. Fokus på økologi på Madskolerne i 2009	0	0	300	ej statsstøtte
Uddannelse i alt	0	0	300	
Landboforeningen Gefion/Økologisk rådgivning i alt:	0	213	271	
Forskning og forsøg:				
35. Afværgelse af fugleskader i økologisk majs	0	0	169	F3.1.1
36. Humlebier og rovsvampe til forbedring af udbyttet i økologiske solbær	0	0	102	F3.1.1
- Behandling af majsudsæt med midler mod fugle	0	137	0	
- Biologisk bekæmpelse af gråskimmel i solbær	0	76	0	
Forskning og forsøg i alt	0	213	271	
Dansk Svineproduktion i alt:	0	877	0	
Forskning og forsøg:				
- Hestebønner til økologiske smågrise	0	877	0	
Forskning og forsøg i alt	0	877	0	

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note				
Jysk kvægrådgivning i alt	0	244	0	
Afsætningsfremme:				
- Pasteuriseret mælk til økologiske kalve, en teknisk forebyggelse mod Paratuberkulose og Salmonella Dublin	0	244	0	
Afsætningsfremme i alt	0	244	0	
Landbrugets Kartoffelfond, Vandel i alt:	189	208	0	
Forskning og forsøg:				
- Økologiske bagekartofler	189	208	0	
Forskning og forsøg i alt	189	208	0	
Den Økologiske Landbrugsskole i alt:	108	77	0	
Uddannelse:				
- Oplysningskampagne om uddannelsen til økologisk landmænd	0	77	0	
- Økologisk planteolie til konsum og biobrændsel	108	0	0	
Uddannelse i alt	108	77	0	
Forskerskolen for Økologisk Jordbrug og Føde- varesystemer i alt:	652	0	0	
Forskning og forsøg:				
- Produktion af biobrændstoffer til økologisk jordbrug	652	0	0	
Forskning og forsøg i alt	652	0	0	
Københavns Universitet/KVL i alt:	500	0	0	
Forskning og forsøg:				
- Quinoa: Økologisk dyrkning, forarbejdning	500	0	0	
Forskning og forsøg i alt	500	0	0	
Småøernes Fødevarenetværk i alt:	155	0	0	
Produktudvikling:				
- Økologiske øspecialiteter: potentiale for ny mangfoldighed	155	0	0	
Produktudvikling i alt	155	0	0	

Beløb i 1.000 kr.	Regnskab 2007	Budget 2008 (senest indsendte)	Budget 2009	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note				

Meyerfood ApS i alt:	125	0	0
-----------------------------	------------	----------	----------

Afsætningsfremme:			
- Økologisk frugt fra de danske småøer	125	0	0
Afsætningsfremme i alt	125	0	0

Fejøl Forsøgsplantage i alt:	110	0	0
-------------------------------------	------------	----------	----------

Forskning og forsøg:			
- Fejøl's Fantastiske Frugter	110	0	0
Forskning og forsøg i alt	110	0	0

Jysk Landbrugsrådgivning i alt:	52	0	0
--	-----------	----------	----------

Afsætningsfremme:			
- Økologiske fødevarer ved økologiske netværksdannelse	52	0	0
Afsætningsfremme i alt			

Note 1. [Dyrkning af tørrede urter som specialfoder til økologiske husdyr](#)

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektets formål er at indsamle viden og erfaringer om dyrkning af urter i ren bestand eller blanding.

Interessante og relevante arter udvælges ud fra litteraturstudie og inddragelse af fagfolk. 5-10 urter afprøves hos 2-3 landmænd med interesse for dyrkning af kvalitetsgrovfoder. Urterne dyrkes i storparceller på 2500 m² for, at sikre at den høstede mængde er tilstrækkelig til tørring i høtørringsanlæg. Der indsamles dyrkningserfaringer fra landmændene i løbet af vækstsæsonen for at øge kendskabet til de forskellige urters dyrkningsegenskaber. Det afklares hvilken dyrkningsteknik, der er nødvendig i produktionen. Urterne presses i rundballer og tørres i et høtørringsanlæg. Der laves foderanalyser af det tørrede produkt, som efterfølgende afprøves i vinterfodringen.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 2. [Farefoldskoncept med energiafgrøder og robuste sædskifter i økologisk svineproduktion](#)

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Formålet med projektet er at udvikle et farefoldskoncept for økologisk sohold med forbedret næringstofudnyttelse, højere dyrevelfærd og et bedre arbejdsmiljø for landmanden. Projektet består af 3 delprojekter.

1. Screening af bioenergiafgrøder for egnethed som foldplanter.

Formålet er at identificere de mest lovende arter og sorter af energiafgrøder, som med fordel kan anvendes i farefolde og modstå den fysiske belastning fra dyrene. Effekten af forskellige bioenergiafgrøder (arter og kloner), belægningsgrad og årstid på afgrødeskader og "jordskader", ukrudtsmængde og grisenes adfærd undersøges. I alt ca. 30 forskellige sorter af pil, poppel og elefantgræs vil blive undersøgt for deres tolerance overfor grise. Forsøget gennemføres med ung-/slagtesvin, der fodres restriktivt efter 60 kg for at fremprovokere evt. skader på afgrøderne. Resultater fra afprøvningen sammenholdes med eksisterende viden om grises fødepræferencer, men også andre dyrearters (fx rådyrs) præferencer for forskellige genotyper. Der vil være sammenligning til de allernyeste genotyper, som ikke indgår i afprøvningen.

Der laves anbefalinger om hvilke energiafgrøde-sorter/-arter, der forventes at være velegnede til brug i farefolde. En vurdering af belægningsgradens betydning for afgrødeskader, gødeadfærd m.m. samt af betydning af årstid for afgrødeskader, rodeaktivitet m.m.

2. Forbedret næringsstofudnyttelse i sædskiftet på svinebrug.

Formålet er at demonstrere et svinesædskifte med forbedret næringsstofudnyttelse og højere udbytter ved brug af kvælstofkrævende afgrøder og efterafgrøder efter marken, hvor grisene afgræsser.

Græsmanagement: Der afprøves forskellige blandinger af græs og kløver, som søerne kan afgræsse. Der sættes på slidstærke sorter af græs og kløver. Der vurderes på græsdække både sommer og vinter. Samtidig skal det vurderes, hvordan belægningsgrad og dyregruppe påvirker græsdækkets holdbarhed.

Søerne med rundt i sædskiftet: Det skal gøres nemt og fleksibelt at flytte søerne med rundt i sædskiftet. Samtidigt skal der ses på gødningsfordelingen indenfor folden og mulighederne for at flytte fodersted og hytter rundt i marken, så man undgår en ujævn næringsstoffordeling med store tab til følge. Der afprøves forskellige tiltag, der skal gøre det lettere at flytte søerne med rundt i sædskiftet.

Dyrkning af afgrøder med dybe rødder og stor kvælstofoptagelse: Ved ompløjning af afgræsningsmarken er der behov for at se på, hvilke afgrøder der udnytter de frigivne næringsstoffer mest optimalt. Forskellige korsblomstrede efterafgrøder afprøves sammen med andre arter med dybe rødder og letomsætteligt plantemateriale ved ompløjning. For at bedømme effekten af efterafgrøderne måles udbytte og kvalitet i den efterfølgende kornafgrøde, samt N-min-prøver fra jorden. Der beregnes næringsstofbalance på markniveau.

Der laves anbefalinger til, hvordan næringsstoffabene fra marken kan formindskes og udbytterne øges i sædskifter på økologiske svinebrug.

3. Udvikling af samlet foldkoncept med forbedrede adgangsforhold og bioenergiagrøde.

Formålet er at udvikle og afprøve folddesign med køreveje og energiafgrøde til beskyttelse af grundvandet på to testarealer.

En væsentlig opgave er at placere faste færdselsveje, der reducerer behovet for færdsel mellem foldene og fjerner behovet for kørsel i foldene. Der anlægges og afprøves en ny metode til etablering af faste kørespor, der består af et filtunderlag og et tyndt kørelag i form af sand eller grus. Der kan kun køres med lette køretøjer på denne type kørevej. Dyrene transporteres ud til foldene, men går selv, når de skal fra foldene igen. Dette kræver særlig hegn langs drivveje. Der plantes permanente "vejtræer" til at skygge ind i foldene, men uden høst til energi, og uden at dyrene kan komme i kontakt med og ødelægge træerne. Der afprøves et nyt hyttedesign. Indretning af arealet skal også tage hensyn til, hvorledes beplantningen af energiafgrøder kan indplaceres i folde og omkring hytter, så behovet for flytning af hytter kan reduceres ved, at energiafgrøden virker som beskyttelseszone for grundvandet, da opsamlingen af næringsstoffer sker i rodnettet.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 3. Fælles strategi for udgasning af konventionel husdyrgødning og halm

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: Ej statsstøtte

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at udvikle en arbejdsplan og en overordnet strategi for hvorledes udfasning af konventionelt halm og husdyrgødning til økologisk produktion kan gennemføres. Herved sikres synergi i et koordineret samarbejde mellem aktørerne.

I projektet gennemføres en faglig proces, der gør status over eksisterende viden, forsknings- og projektresultater, samt udvikler en prioriteret liste over indsatsområder, både faglige og formidlingsorienteret. De prioriterede indsatsområder vil være et værktøj ved vurdering af fremtidige projekter. I processen deltager arbejdsgrupper sammensat af forskere, rådgivere og landmænd. Der afholdes workshops, hvor delresultaterne fremlægges, og der udgives en rapport og en pjece med de endelige resultater, som også vil være tilgængelige på internettet.

Projektet er ikke omfattet af Statsstøttereglerne, da det ikke har markedsræssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 4. Bedre udnyttelse af grovfoder i æg- og fjerkræproduktion

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektets formål er at fremme brugen af grovfoder til økologiske høns og sikre god kvalitet i grovfoder samt sikre en god sundhed og høj produktivitet med udnyttelse af grovfoder.

Tre besætninger med hængebanesystem følges med et helt æglæggerhold og effektivitetskontrol. En besætning med god manuel grovfoderhåndtering følges ligeledes for at udpege de vigtigste kriterier for succes. Foderanalyser for grovfoderet, foderforbrug af fuldfoder og produktionsresultater sammenholdes. Derved kan det beregnes, hvor godt næringsstofferne i grovfoderet udnyttes, og i hvilket omfang grovfoder kan fortrænge / erstatte fuldfoder. De nyeste forskningsresultater om fodring af økologiske høns med bl.a. grovfoder inddrages i projektet.

Planlægningsværktøjet til foderplanlægning for æglæggende høns, udviklet af Økologisk Landsforening sammen med Landscentret Fjerkræ, udnyttes i planlægningen for at belyse den teoretiske balance i fodringen og udpege forbedringsmuligheder på de fire bedrifter.

Der optages korte film af hvordan brugen af hængebane til grovfodertildeling virker. Filmene udgives på internettet og på CD-rom. Der udgives en pjece om principperne bag grovfoderudnyttelse hos økologiske høns, og det følges op af artikler i fagpressen. Der arrangeres et antal gårdbesøg hos de økologiske æggrocenter med gode systemer til grovfodertildeling, og erfagrupper med æggproduktion tilbydes oplæg omkring principperne i grovfoderudnyttelse.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 5. Lokale økologiske varer i dagligvarehandlen

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Statsstøttebestemmelse: DMG

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at skabe afsætning af lokale økologiske varer igennem dagligvarehandlen. Projektet indeholder følgende aktiviteter:

1. Udvikling, præsentation og indsalg af koncepter for eksponering af lokale varer, målrettet udvalgte butikskæder/butikstyper. Herunder:
  - Etablering af samarbejde med udvalgte dagligvarekæder om konceptudvikling for lokale varer
  - Behovsafdækning og fastlæggelse af mål og succeskriterier
  - Udvikling af koncept for lokale varer indeholdende oplæg til eksponering og skiltning i butik, og oplæg på lokal markedsføring og forbrugerkommunikation.
  - Præsentation og indsalg af koncept for lokale varer overfor centrale beslutningstagere i kæderne.

2. Implementering af et nationalt koncept for lokale varer i samarbejde med udvalgte kæder.
  - Opdeling af butikker i egnede geografiske regioner
  - Afklaring af procedurer for vareoprettelse, varesikring, logistikmæssige forhold m.m.
  - Identifikation af lokale producenter
  - Formidling af kontakt mellem lokale producenter og respektive indkøbsansvarlige
  - Formidling af information til involverede producenter.
  - Udarbejdelse af butiksmaterialer (skilte, brochurer m.m.)
  - Deltagelse i udarbejdelse af eventuelt specialinventar
  - Kick-off information til butiksansatte.
  - Forbrugerkommunikation – herunder presseindsats og butiksdemonstrationer.

Note 6. Økobarn III - debat, dialog og udvikling

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.e.ii

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Økologisk Landsforening søsatte i 2008 hjemmesiden Økobarn.dk, som en særlig informationsside rettet mod gravide og forældre til børn primært i alderen 0-1 år. Økobarn III skal øge målgruppens viden om økologisk kost og motivation for køb af økologiske fødevarer til hele familien på såvel kort som langt sigt. Midlet er en ny debat- og dialog platform for småbørnsfamilier med børn i alderen 0-3 år. Økobarn III skal bygges på den eksisterende hjemmeside Økobarn.dk. Økobarn III skal give sidens brugere mulighed for at dele viden om og holdninger til økologi, udveksle tips, produktnyheder, opskrifter og fakta om økologiske og miljøvenlige produkter. Projektet skal via nye debatfora og blogs være samlingspunkt for økologisk interesserede småbørnsfamilie og skal samtidig kunne levere nye artikler og viden om økologi.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttereglerne, da det ikke har markeds-mæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 7. Dining out for climate

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Statsstøttebestemmelse: Ej statsstøtte

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at fremme anvendelsen af klimavenlige fødevarer i Københavns caféer og restauranter, og bruge events og synlighed i café- og restaurantmiljøer som platform for oplysning til københavnere og besøgende om klimavenlig mad. Via events og information skal der skabes samtaler om klimavenlig mad hen over bordet, og København brandes som miljøvenlig storby.

1. Eyecatchers og informationsmaterialer, som informerer og skaber samtaler om klimavenlig mad.
  - Eyecatchers: Udvikling og distribution af eyecatchers om økologi og klima til brug i Københavnske caféer og restauranter. Det kan være i form af små standere på bordet, info-nuggets på menukortet, indstik til servietterne. Eyecatchers skal være lige til at tage med hjem til køleskabet.
  - Informationsfolder til gæster i restauranter: Med basal økologi-info, baggrund for at stedet her har valgt økologien og eksempler på hvordan gæsten kan tage økologien og klimaindsatsen med hjem! Information udarbejdet kort og præcist og præsenteret i et lækkert layout. Folderen vil være målrettet gæsten, der vil vide mere.
  - Guide to climate cafés and restaurants: Produktion af kort og guide over restauranter, hoteller og caféer i hovedstadsområdet, der markerer sig med økologisk og klimavenlig mad.
  - Webplatform: Produktion af en enkel, effektiv webplatform der understøtter events om klimavenlig mad, guiden til climate cafés and restaurants, og som uddyber information om klimamad og økologi for journalister og befolkningen. Webplatformen skal have et stærkt samspil med København kommunens webplatform for Klimatopmødet, herunder præsentation af oplevelser i København.

2. Event: Breakfast for the climate.

Udvikling og gennemførelse af happenings på de københavnske redaktionskontorer og på pressekontorer for besøgende udenlandske journalister. På baggrund af tidligere succeser med lignende happenings vil der udvikles en event, hvor klimavenlig mad leveres om morgenen på redaktionskontorer, sammen med information om klimavenlig mad og de aktuelle initiativer for klimavenlig mad i caféer og restauranter i København.

3. Event: Dining out for the climate

Udvikling og gennemførelse af en event med fokus på de mange caféer og restauranter, der tilbyder et klimavenligt, økologisk alternativ på menukortet. Eventet bliver en aften op til klimatopmødet, og gennemføres med inddragelse af klimaambassadører. En væsentlig indsats laves i forhold til danske og udenlandske journalister. Titlen "Årets klimaret" uddeles til den bedste klimavenlige ret.

4. Samlet presse- og PR-indsats

Synlighed og omtale af klimavenlig mad, og klimavenlig mad på Københavnske caféer og restauranter op til og i forbindelse med Klimatopmødet.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttere reglerne, da det ikke har markeds-mæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 8. Kulstof-skolen: På vej mod klimaneutral økologiske landbrug

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2010

1. Udvikling af værktøj (prototype) til beregning af kulstofbalancer på økologiske ejendomme.

I samarbejde med forskere og rådgivere på energiområdet udvikles en første udgave af et enkelt og brugervenligt værktøj, der kan estimere kulstofbalancen på den økologiske bedrift.

2. Udvikling af et Kulstof- og Energi-tjek.

Der udvikles et koncept for et Kulstof- og Energi-tjek, som skal hjælpe økologiske landmænd med at udvikle deres bedrifter til at opnå en positiv kulstofbalance. Efter udvikling af prototypen af kulstofbalance-værktøjet under indsatsområde 1, tilbydes 10 økologiske landmænd, som en del af Kulstof- og Energijtjekket at få deres ejendomme regnet igennem, så værktøjet kan testes. Samtidig får landmanden set sin bedrift igennem mhp. muligheder for energiproduktion (vedvarende energi) eller energibesparelser. Der skal være flere forskellige bedriftstyper repræsenteret i landmandsgruppen (kvægbrug, plantebredbrug m.v.) I den for-

bindelse inddrages økologikonsulenter fra DLBR og Økologisk Landsforening, som trænes i at bruge værktøjet i rådgivningen, evt. sammen med en specialiseret energikonsulent.

3. Udvikling af en oversigt over praktiske og konkrete tiltag til af fremme lagring af kulstof og energibesparelser på bedriften.

Sideløbende med udvikling af værktøjet og rådgivningstilbud udvikles og udgives et katalog, som viser de praktiske og konkrete muligheder, som landmænd kan bruge for at fremme lagring af kulstof, nedsætte udledning af drivhusgasser, udnytte vedvarende energi på bedriften og iværksætte energibesparelser på bedriften.

4. Strategiudvikling for Klima-neutral økologisk jordbrug i branchen.

På baggrund af den opnåede viden fra forskning og udvikling, udvikles en samlet strategi for, hvordan økologisk jordbrug kan blive klima-neutralt. Til den opgave inviteres forskere og andre eksperter til workshops og symposier, hvor de vigtigste tiltag og potentialer præsenteres og sammenskrives i en strategi. Der gives herunder et bud på, hvordan landdistriktsprogrammet kan bruges til at fremme et klimaneutralt økologisk jordbrug.

5. Formidling og debat blandt økologer

Sideløbende med ovenstående indsatsområder udgives på web artikler og notitser inden for et bredt felt af emner vedrørende klima-påvirkning i jordbruget, energiforbrug, energiproduktion, kulstof-lagring i jorden m.v. Artiklerne skal fremme debatten om mulige udviklingsveje for økologisk jordbrug mht. til at opfylde målene i Avlsgrundlaget om at nedsætte forbruget af fossil energi og fremme et klima-neutralt økologisk jordbrug. Der udvikles en interaktiv web-portal til økologi – klima – kulstof-temaerne, med udgangspunkt i www.okologi.dk

Note 9. Økologi og rent vand

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2010

Økologi er et middel til sikring af grundvandskvaliteterne. Vandværkerne har interesse i at engagere de landmænd der driver jorden i indvindingsområderne til at gøre det på en måde, der bedst muligt forener landbrugsmæssig produktion med beskyttelse af vandressourcerne.

Projektet skal i dialog med målgruppen af potentielle landmænd i indvindingsområderne og beskrive hvilke driftsformer, der bedst sikrer grundvandet imod forurening med pesticider og nitrat. Områdetyper hvor geologien betinger særligt restriktive tiltag skal lokaliseres og den driftsform der giver den ønskede effekt beskrives. Det direkte indtægtstab ved at indgå aftaler om restriktiv produktion beregnes for at fastsætte, hvilken økonomisk compensation, der er nødvendig for at ideen kan få gennemslagskraft. Med det formål at få en dialog i gang, vil der blive gennemført et eftersyn, hvor den enkelte landmand eller erfagruppe kan mødes med fagkonsulenter og biologer fra vandværker og kommuner for at diskutere det nødvendige omfang af tiltag og den tilhørende compensation.

Derudover skal der udarbejdes generel information til landmænd og forbrugere. Der skal laves presse på de gode historier og på de problemområder, som der nødvendigvis vil opstå.

Note 10. Høj kvalitet af økologiske lam på grovfoder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektet formål er at undersøge og opsamle erfaringer, og finde de praktiske barrierer i produktionen af økologiske lam på grovfoder.

Der indsamles data for forskellige typer af kvalitet af foder, lysintensitet og plads samt klipping af lammene fra fem ejendomme. Igennem disse gårdforsøg indsamles data til at belyse effekten af de forskellige typer af kg tørstof pr. fe. i forhold til tilvækst. Der afprøves 3 forskellige lysintensiteter og plads pr. lam samt klippede lam og ikke-klippede lam. For at indsamle brugbare data, der kan understøtte analysen og danne grundlag for vejledning og tiltag, skal der på besætningsniveau i mindst fem besætninger følges op via endagsfoderkontroller og måles tilvækst på lammene hver 14. dag i lammenes staldfodringsperiode.

Der dannes to staldskoler, der kan være med til at indsamle, analysere og viderebringe erfaringer og give bud på tiltag til løsningsmodeller, for en økonomisk og dyrevelfærdsmæssig kommerciel produktion af økologiske slagtelam, som kan tilfredsstille slutbrugerens krav til kød af høj kvalitet. Igennem staldskolens medlemmer problemformuleres og analyseres de fem ejendommers største barrierer for deres produktion af økologiske slagtelam, og der opstilles løsningsforslag, som der vurderes en effekt af ved efterfølgende kontrolbesøg på bedriften.

Erfaringsoplysninger og resultater samles i en lammebrochure, der skal medvirke til at de økologiske lammeproducenter har et rådgivningsværktøj til rådighed for at kunne optimere og gennemføre en lammeproduktion, der medfører et kvalitets slutprodukt der kan anvendes kommercielt.

Note 11. Økologisk planteproduktion uden konventionel gødning

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.e.i

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Projektet består af 4 delprojekter.

1. Virtuel demo af dyrkning af marker uden konventionel gødning.

Det aftales med 10-20 økologiske planteavlere og gartnere, at de i en periode på 3-6 år driver en enkelt mark med et sædskifte, som ikke tilføres konventionel gødning. Der foretages simple registreringer over produktionsforløbet.

Til at formidle forløbet af dyrkningen etableres et site på internettet til en virtuel markvandring, hvor markerne følges med en log-bog. Alle økologiske landmænd kan oprette deres egen profil, hvor de følger en eller flere marker og fortæller om erfaringerne med tekst, billeder eller lydclip, som de sender til sitet fra deres mobiltelefon. Til hver mark tilknyttes mulighed for at uploade filer, f.eks. markplan i pdf, diverse links, samt muligheder for kommentarer fra andre interesserede, herunder landmænd, der overvejer omlægning.

2. Demosædskifte for grønsagsproduktion på sandjord.

Der etableres et demonstrationssædskifte med grønsagsproduktion. Sædskiftet bliver udviklet efter inspiration fra det gødningsfrie grønsagssædskifte, der i 10 år har fungeret på Årslev Forsøgsstation. Der holdes markvandring med passende mellemrum med besigtigelse af det nye sædskifte. Indholdsmæssigt vil demonstrationen fremvise:

- Afprøvning af optimalt designede "afgrødesekvenser" frem for stramt fastlagt sædskifte.
- Tilpasset brug af grøngødninger i et grønsagsrigt sædskifte
- Brug af grøngødning i sæsonen som mellemafgrøde mellem korte kulturer.
- Måling af roddybde i diverse grønsagsafgrøder på sandjord.
- N-min-prøver for at måle N-niveau i praksis på forskellige tider af sæsonen og ved forskellig behandling.

3. Rådgivningsværktøj til næringsstofstyring i sædskiftet.

I samarbejde med Århus Universitet, DJF-Årslev, opsættes en database med typiske 4-årige afgrødeforløb efter ompløjning af kløvergræsmarker. Databasen skal indeholde de vigtigste oplysninger om udbytte, kvælstofoptagelse og kvælstofudvaskning i de forløb, der simuleres.

Brugerfladen giver en letforståelig oversigt over, hvad et konkret valg af sædskifte vil betyde, og giver mulighed for at sammenligne effekten af flere valgmuligheder.

4. Syntese af eksisterende sædskifteviden og konkret formidling.

Eksisterende viden fra sædskifteforsøg og andre kilder om N-effektive systemer formidles i pjecer, ved markmøder og i en "sædskiftehåndbog" på internettet. Der holdes regionale temamøder om sædskifte og økologisk dyrkning uden konventionel gødning i forskellige landsdele, som repræsenterer forskellige dyrkningsvilkår (jordtype og klima, afsætning for grovfoder m.v.). På møderne inviteres økologiske landmænd til at drøfte den eksisterende viden, og hvordan de selv gør fremskridt i retning af udfasning af konventionel gødning. Det sker på baggrund af korte oplæg fra forskere, landmænd og konsulenter.

Note 12. Formidling af økologi overfor dagligvarehandlens medarbejdere

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Uddannelse

Statsstøttebestemmelse: DMG

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at understøtte den økologiske afsætning ved at skabe en dybere forståelse og forankring af økologi blandt dagligvarehandlens medarbejdere.

Der gennemføres undervisning for butiksansatte i et tæt samarbejde med mindst 4 landsdækkende dagligvarekæder, således at økologisk viden forankres effektivt blandt de butiksansatte i mindst 400 dagligvareforretninger. Undervisningen tilrettelægges således, at den er individuelt tilpasset den enkelte kæde, den organisatoriske forankring i kæden og tilpasset det aktuelle vidensniveau og vidensbehov i hvert enkelt tilfælde. Undervisningen gennemføres som seminarer eller workshops eller lignende, afhængig af hvad der aftales med den enkelte kæde. Undervisningen vil i et vist omfang også blive gennemført med besøg hos økologiske landmænd eller økologiske virksomheder, i det omfang det tidsmæssigt er muligt i forhold til den tid, der er til rådighed blandt de butiksansatte.

Der gennemføres et undervisningsforløb for hovedparten af de indkøbsansvarlige i mindst 2 af de større indkøbsorganisationer (COOP, Dansk Supermarked, SuperGros, Edeka). De indkøbsansvarlige undervises i de samme emner som de butiksansatte, men niveauet for undervisningen er væsentligt højere.

Der gennemføres et supplerende undervisningsforløb målrettet yderligere mindst 50 personer, der er beskæftiget med indkøb eller afsætning af økologiske varer til slutbrugere, og som er tilknyttet andre afsætningskanaler end ovenstående (eks. alternative afsætningskanaler eller FoodService sektoren). Indholdet af denne undervisning vil afstemmes efter målgruppen.

Note 13. [Biogasgødning - nøglen til udfasning af konventionel husdyrgødning](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Formålet med projektet er at afklare og anvise, hvordan produktion af biogasgødning kan forbedre udnyttelsen af de næringsstoffer, der er til rådighed i økologisk produktion. Målsætningen er, at konventionel husdyrgødning kan undværes i fremtiden. Det undersøges, hvordan biogasproduktion forbedrer energiregnskabet og næringsstofbalancen i økologisk landbrug.

I et forsøgsanlæg produceres forskellige typer biogasgødning baseret på økologisk plantemateriale og husdyrgødning. På baggrund af gasproduktionen og gødningens næringsstofsammensætning beskrives de økonomiske, drifts-, miljø- og klimamæssige fordele.

Der udarbejdes et katalog over forskellige økologiske energiafgrøders egenskaber, fx energiafgrødens forfrugtsvirkning, markudbytte, gasudbytte, konkurrenceevne overfor ukrudt og gødningspotentiale, så det er muligt at vælge bedst egnede energiafgrøder ud fra deres egenskaber og økonomiske potentiale.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 14. [Økologiske markforsøg](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: juni 2008 – januar 2012

Formålet er at gennemføre markforsøg, der udvikler dyrkningsmetoder. Projektet består af 8 delprojekter.

1. Dyrkning af vintersæd ved udfasning af konventionel husdyrgødning

Der gennemføres forsøg med:

- grøngødning forud for vinterhvede, vintertriticale og vinterrug.
- gødningsforsøg i vintersædsarter med forskellig forfrugt. Forsøgene vil blive gennemført i vinterhvede, vintertriticale og vinterrug.

2. Robust kornproduktion

Der gennemføres forsøg med:

- øget dyrkningsmæssige robusthed i vårsæd ved samdyrkning med nye havresorter med resistens mod havrenematoder.
- at hæve kvaliteten af grynhavre gennem ændring af dyrkningsfaktorerne forfrugt og såtidspunkt.

3. Proteinafgrøder/aminosyreafgrøder

Der gennemføres forsøg med:

- øget ukrudtskonkurrencen i markært. Faktorer som samdyrkning med korn, øget udsædsmængde og anvendelse af normalbladede ærter indgår.
- såtidspunkt i quinoa
- vinterbælgsæd, hvor forskellige arter screenes under økologiske dyrkningsforhold for at undersøge deres overvintringsevne, ukrudtskonkurrence, modtagelighed for sygdomme og skadedyr samt deres udbytte og kvalitet.
- dyrkning af forskellige blandsædsafgrøder og bælgplanter i renbestand for at fastlægge muligheden for at anvende disse afgrøder i et system med ribbehøst.

4. Kløverens vækst i kløvergræsmarker

Der gennemføres forsøg med:

- såtidspunkt for kløvergræs i efteråret, med og uden anvendelse af dæksæd.
- kaliumforsyning til forskellige kløvergræsblandinger til slæt, tildelingstidspunkt for kalium og i hvor stor udstrækning, at gyllen kan udfases og produktionen kan sikres gennem gødskning med kalium alene.
- Allerede anlagte forsøg med udlægsmetoder i foråret og anvendelse af nye arter i kløvergræsmarker til slæt vil blive videreført i 1. og 2. brugsår.

5. Dyrkningssikker majsproduktion.

Der gennemføres forsøg/demonstration med:

- såning af majs i forskellige dybder for at minimere skader forårsaget af råger.
- såtidspunktet i økologiske majs, hvorved betydningen for udbytte kvalitet og ukrudtsbekæmpelse belyses

6. Forsøg med besværligt rodukrudt (følfod og agersvinemælk)

Der gennemføres forsøg med teknikker og bekæmpelsesstrategier over for specifikke bestande af følfod og agersvinemælk. Målsætningen er at kunne anvise, hvad der giver den største bekæmpelseeffekt.

7. Produktion af økologiske biomasse i planteavlssædskifter

Der gennemføres forsøg med et system med biomasseproduktion, hvor der etableres en kraftig kvælstof-fixerende afgrøde i efteråret, og den høstes i juni. Her kan der så gennemføres kontrol af rodukrudt, inden der igen sås en kraftig afgrøde, som kan opsamle det frigivne kvælstof, og afgrøden kan høstes i oktober måned. Der vil i efteråret blive anvendt afgrøder som vinterrug/vintervikke, vinterhestebønne og stauderug med kløverudlæg. Som den anden afgrøde, vil olieræddike og foderrybs blive afprøvet. Foderrybs har vist lovende resultater som foderefterafgrøde efter crimpet korn.

8. Nye efterafgrøder med dyb rodvækst

Der gennemføres forsøg med eftervirkning af efterafgrøder udlagt i 2008. I forsøgene afprøves arter som farvevæjd, havesyre og natlys.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtterejer.

Note 15. [Reduktion af kvælstoftab og klimapåvirkninger fra økologiske staldsystemer](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Det er projektets formål at finde bæredygtige teknologier, der kan begrænse tabet af ammoniak og drivhusgasser fra økologisk husdyrgødning i stald og lager og derved sikre økologisk jordbrugs status som en miljøvenlig produktion.

Mulighederne for at vælge et foder der har en lav miljøpåvirkning under produktionen og som har en velafbalanceret sammensætning af aminosyrer vil blive belyst for derigennem at reducere emissionen af ammoniak og drivhusgasser.

I 2008 er effekten af forsuring og gyllekøling afprøvet under praktiske forhold. I 2009 vil der blive arbejdet på at optimere deres effekt og nedbringe omkostningerne. Mulighederne for at kombinere lavteknologiske løsninger, der tilsammen kan reducere emissionen af både ammoniak, lugt og drivhusgasser vil blive undersøgt.

Der udarbejdes en simpel model der integrerer den tilgængelige viden om miljø- og klimapåvirkningerne fra forskellige produktionsmetoder, for herved at klarlægge de mest betydende faktorer.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtterelevanter.

Note 16. [Sundhedsstatus i økologiske malkekvægsbesætninger](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektets formål er at forbedre sundhedsstatus i malkekvægsbesætninger.

I projektet analyseres sygdomsbehandlinger i økologiske besætninger på baggrund af data fra kvæg-databasen. Derudover laves der en opgørelse over registrerede slagtefund for at vurdere sundhedsniveauet. Det undersøges om økologiske dyr muligvis underbehandles for at undgå den forlængede tilbageholdelse efter medicinering. Det belyses ved at sammenligne udsætningsstrategier og behandlingstærsklen i henholdsvis de økologiske besætninger og de konventionelle besætninger. Ved hjælp af CowEcon-programmet vurderes, hvilken betydning forskellige sygdomstilfælde og -niveauer har på landmandens økonomi.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtterelevanter.

Note 17. [Økologiske majs- og hampeprotein som højværdiprotein til fjerkræ og svin](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Projektets formål er at udvikle og implementere metoder til dyrkning og forarbejdning af økologisk majs og hamp med henblik på at fremstille højværdiprotein, der kan erstatte de konventionelle proteinfodermidler, der i dag tilsættes de økologiske svine og fjerkræfoderblandinger. Der skal sideløbende findes anvendelsesmuligheder for de biprodukter, herunder majsstivelse, hampefibre mm. som fremkommer i forbindelse med fremstillingen af højværdiproteinet. Det er vigtigt at finde gode måder at anvende biprodukterne på af hensyn til at minimere prisen på højværdiproteinet.

I projektets først år indsamles og perspektiveres den eksisterende viden om:

- sorter af majs og hamp,
- teknikker til opkoncentrering af protein fra majs og hamp
- hvad mangler vi viden om
- hvilke interessenter findes, hvem kan/vil bidrage med teknik og produktion
- anvendelsesmuligheder for biprodukter og hvilke interessenter findes i sammenhæng med biprodukter

Der gennemføres analyser af hampefrø (næringsstofindhold) og priskalkulationer på højværdiprotein og biprodukter. Derudover er der behov for afklaring i forhold til gældende økologilovgivning af mulighederne for at bruge "syrefældning" som metode til opkoncentrering af majsprotein.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtterelevanter.

Note 18. [Urter til kalve på græs](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2010

Formålet med projektet er at indsamle den viden og de resultater, der pt. er vedrørende brug af urter, som tyder på at kunne reducere parasit-belastningen hos de økologiske småkalve på græs.

Der laves et litteraturstudie, hvor de nyeste forskningsresultater samt resultater på området afdækkes. Desuden indsamles erfaringer fra de landmænd, som har prøvet at iså urter i småkalvenes græsmark. Ud fra litteraturstudier og landmandserfaringer afklares hvilke urter, der kan være relevante enten at dyrke i marken eller at tildele som fodertilskud.

Der kan laves en mindre afprøvning på én bedrift med isåning af 2-3 af de urter, som er fundet relevante i del 1, og som kan nå at etablere sig i 2009. Urterne bliver sået i mindre parceller, og kalvenes ædelyst bliver observeret. Dette kan være med til at belyse, om det er muligt at få kalvene til at æde urter sået ud i græsmarken, eller om det er nødvendigt at give urterne via udfodringen. Der bliver desuden sået relevante urter, som først vil være etableret i 2010.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregele.

Note 19. Ingen GMO i fremtidens økologiske landbrug

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektet skal medvirke til at undgå, at økologiske landbrug bliver kontamineret med GMO i en sådan grad, at økologisk drift og afsætning af økologiske produkter umuliggøres i fremtiden.

Projektet skal afklare, hvilke problemer anvendelse af GMO i det konventionelle landbrug skaber for udviklingen af økologisk landbrug med udgangspunkt i de gældende foranstaltninger til at undgå kontaminering med og spredning af GMO i det økologiske landbrug.

Der gennemføres følgende:

- en interviewrunde med økologiske producenter for at afdække, hvad den økologiske landmands holdning er til at undgå GMO, og belyse hvad betalingsviljen er hertil?
- en fastlæggelse af udviklingen i kontamineringen med GMO i økologisk husdyrfoder i Danmark og lande hvorfra Danmark importerer økologiske råvarer.
- Indsamling af erfaringer fra planteforædlingsbranchen for at få et overblik over udviklingen i forekomst af GMO i økologisk såsæd, og der foretages en vurdering af, om det i fremtiden er muligt, at overholde grænseværdier for forekomst af GMO i økologisk såsæd.
- gældende regler for sameksistens gennemgås og konfliktområder udpeges.
- der indsamles europæiske erfaringer med effekt af tiltag imod kontaminering med GMO på økologiske landbrug.
- der udarbejdes operationelle handlingsplaner rettet mod den økologiske landmand for at undgå kontaminering og spredning af GMO på områder, hvor det forventes at kunne blive et problem i fremtiden.
- ud fra de indsamlede erfaringer udarbejdes informationsmateriale om, hvad den økologiske landbruger selv kan gøre for at forhindre at bedriften kontamineres med GMO i foder og afgrøder, samt undgå spredning heraf.

Note 20. Økologikongres

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c, GG26 samt ej statsstøtte.

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Dansk økologisk produktion har konstant behov for at videreudvikle sig i alle led af produktionskæden. Faglige udfordringer, spørgsmål om nye teknologier og produktionsmetoder skal håndteres, mens barrierer for udviklingen af produktionen skal nedbrydes, og nye muligheder afprøves.

Formålet med projektet er at forberede og afholde Økologi-Kongres 2009. Kongressen skal samle de centrale aktører, fra landmænd, virksomheder, konsulenter, forskere, embedsmænd, organisationer til forbrugere, med henblik på videndeling, uddannelse, netværksdannelse og debat på baggrund af den ypperligste faglige viden. Økologi-kongres 2009 er den nødvendige platform til at omsætte ord og hensigtserklæringer i f.eks. videnssynthesen fra Fødevareministeriet til praktisk handling.

Kongressens deltagere forventes at være jordbrugere, repræsentanter fra virksomheder, repræsentanter fra myndigheder, forbrugere o.l. Som følge deraf er der flere henvisninger til statsstøttereglerne. Som statsstøttehjemmel henvises til teknisk bistand reglerne dvs. med henvisning til artikel 15.2.c i gruppefritagelsen for primærproduktion, og artikel 26 i den generelle gruppefritagelsesordning samt ej-statsstøtte i forhold til de personer fra offentlige myndigheder, forbrugere o.l.

Note 21. Økologisk rugeægsproduktion

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektets formål er at samle den faglige viden og de praktiske erfaringer, der er med rugeægsproduktion. Med henblik herpå beskrives rugeægsproduktionen på baggrund af erfaringer fra den konventionelle produktion i Danmark og den økologiske produktion i udlandet. Der vil blive lagt vægt på, hvordan velfærdsmæssige problemer kan undgås, og hvordan salmonella-infektioner forebygges. Desuden beskrives de lovgivningsmæssige rammer for en økologisk rugeægsproduktion. Lovgivningen omfatter både en regulering af rugeridriften og regler for hold af økologiske høner. Der er desuden indgået en række frivillige salmonellahandlingsplaner i fjerkræbranchen. I projektets anden fase laves en konkret beskrivelse af, hvordan en økologisk rugeægsproduktion kan opbygges mest hensigtsmæssigt. Den vil omfatte en beskrivelse af bygningsindretning, produktionsflow, æghåndtering m.m. De økonomiske perspektiver i en økologisk rugeægsproduktion vil også blive beskrevet.

Note 22. Rodukrudt - maksimal effekt med minimal udvaskning

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Rådgivning

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.e.i

Projektets formål og indhold: Maj 2008 – oktober 2010

Projektets formål er at sætte økologiske landmænd i stand til at holde rodukrudt under kontrol, samtidig med, at udvaskningen af næringsstoffer er minimal gennem formidling af den nyeste viden og demonstration af effektive metoder på området. Projektet skal bidrage til mere robuste strategier for sædskifte, rodukrudsbejæmpelse og minimal udvaskning på planteavlsejendomme på både lerjord og sandjord.

Over to vækstsæsoner demonstreres, hvorledes strategier der kombinerer brug af sædskifte, målrettet mekaniske bekæmpelse og efterafgrøder kan bidrage til at holde rodukrudtet under kontrol og samtidig minimere udvaskningen.

Der vil ske en måling af N-min i de enkelte parceller til beregning af udvaskning af næringsstoffer samt en registrering af effekten af de enkelte strategier på kvik, tidsler, følfod og agersvinemælk. Resultaterne for behandlingernes effekt på rodukrudt og udvaskning i projektets første år vil blive formidlet og demonstreres.

Note 23. [Model for rentabel studeproduktion](#)

Tilskudsmodtager: Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret

Hovedformål: Produktudvikling

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for at øge den økologiske oksekødsproduktion, ved avlsmæssigt at forbedre de ungdyr, der opdrættes økologisk, så slagte kvaliteten forbedres og studeproduktionen kan blive mere rentabel. I projektet laves der en vurdering af perspektiverne i at anvende tyresæd fra kødkvægracer i en del af malkekvægbesætningen og ved at anvende rotations-krydsning på hele malkekvægbesætningen. Indkrydsning med kødracekvæg afprøves i praksis blandt interesserede mælkeproducenter over et 3-årigt forløb, hvor afkommet afgræsser naturpleje-arealer. Der udvikles et værktøj til at prissætte krydsningskalvens værdi i forbindelse med videresalg fra oprindelsesbesætningen. Omfanget og potentialet af forskellige avls-strategier undersøges på basis af simuleringer, samt registreringer i Kvæg-databasen og fra tidligere forsøg.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregele.

Note 24. [Robotteknik anvendt til Individuel plantepleje](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Jordbrugsteknik

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektet forventes at resultere i forslag til redskaber samt en vidensyntese om de tekniske muligheder og driftsmæssige perspektiver ved individuel plantepleje.

Der udarbejdes redskaber til:

- Punktsåning. Der designes et redskab til montering og anvendelse på Plante Myren. Der konstrueres et funktionsværktøj/redskab, som mekanisk kan punktså enkeltfrø i en forudindstillet dybde.
- Punktvandning. Der designes et redskab til montering og anvendelse på Plante Myren. Der konstrueres et funktionsværktøj, som mekanisk kan punktvande med en valgt vandmængde i en ønsket position i plan og dybde.
- Elektrisk ukrudtsbehandling. Der konstrueres og opbygges et redskab, der kan bekæmpe ukrudt med elektrisk energi.

Derudover udarbejdes en Vidensyntese. Literaturstudier og projektets resultater samles løbende og indarbejdes i et koncept for individuel plantepleje. Konceptudarbejdelsen vil indeholde sandsynlige scenarier for fremtidig individuel plantepleje omfattende alle funktioner i plantepleje, herunder også selektiv høst. Beskrivelsen vil indeholde specifikationer af funktioner og fysisk udformning, tilknyttede services og processer samt værdikæde. Værdikæden konkretiseres gennem udarbejdelse af "feasibility" – og kapacitetsstudier for de forskellige funktioner. Efterfølgende forslag til forsknings og udviklingsprojekter beskrives.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregele.

Note 25. [Urter i græsmarken - andel, kvalitet og styring](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2010

Projektets formål er at få en viden om, hvordan urteandelen og de enkelte urter i græsmarken kan styres, en viden om kvaliteten af de enkelte urter samt en viden om kviers præference.

Urterne som undersøges er: bibernelle, bukkehorn, cikorie, kommen, kællingetand, kørvel, lancetbladet vejbred, lucerne, stenklover

I et parcellforsøg undersøges de forskellige urter i renbestand og i blandinger med vidt forskellige andele af urtefrø i såsæden ved forskellig gødskning og slætantal. Vækst, N-balance og konkurrenceevne undersøges for at belyse mulighederne for at styre urterne og effekterne heraf. Kvaliteten af alle arter undersøges; herunder smagbarhed, fedtsyresammensætning, NDF-nedbrydelighed og mikromineraler. Projektet forventes at kunne beskrive en bred vifte af muligheder, som kan danne baggrund for vejledning i udvælgelse og anvendelse af urter.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøttere regler.

Note 26. [Topdressing til øko-grønsager](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Havebrugsproduktions

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Marts 2008 - december 2009

Det er projektets formål at afklare hvilke organiske stoffer, der er velegnede som hurtigvirkende gødninger til økologisk dyrkede grønsager. Ved topdressing eller tilførsel af supplerende gødning til grønsager er det ikke kun et krav at de organiske gødninger er hurtigvirkende, men også ønskværdigt at de er let håndterbare og relativt prisbillige.

Økologisk dyrkede grønsager, som normalt har behov for supplerende næringsstofftilførsel i løbet af vækstperioden (bl.a. kål og selleri) tilføres prisbillige organiske materialer med højt indhold af kvælstof og lavt C/N-forhold (rapskage, lupinfrø, tør-vinasse, m.fl.). Disse stoffer/gødninger sammenholdes med de noget dyrere stoffer/gødninger, bl.a. maltpiller, lucernepiller og pilleret hønsegødning.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøttere regler.

Note 27. [Solbær og ribs målrettet til økologisk produktion](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Havebrugsproduktion

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Formålet med projektet er at undersøge de udvalgte selektioners udbyttepotentiale og markresistens og undersøge solbær- og ribssaftens indhold af naturlige antioxidanter (C-vitamin og farve), sukker og syre. I en forsøgsræssig plantning af 13 solbær- og 10 ribssorter, som er potentielle sorter for økologisk dyrkning, foretages videnskabelig indsamling af data af udbytte, høstkvalitet, buskenes robusthed og indre bærekvalitet.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøttere regler.

Note 28. [Netværk for økologiske bær](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Havebrugsproduktion

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: Ej statsstøtte

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Projektets primære formål er, at udarbejde en økologisk forskningsplan med det formål, at kunne forbedre grundlaget for udvikling af den økologiske bærproduktion og den tilhørende industri. Med henblik herpå etableres et netværk med deltagelse af alle relevante interesserede parter. Netværket skal udarbejde en forskningsplan, som vil udgøre et vigtigt arbejdsredskab for fokusering af økologisk forskning inden for bærområdet i de efterfølgende år.

Projektet er ikke omfattet af Statsstøttere reglerne, da det ikke har markedsmæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 29. Afprøvning af forskellige strategier til bekæmpelse af tidsler

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Plantebeskyttelse og Skadedyr

Hovedformål: Forskning og forsøg

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2011

Projektets formål er at undersøge forskellige strategier til at bekæmpe ager-tidsel. Der undersøges to forskellige typer af strategier:

- Der dyrkes konkurrencedygtige afgrøder (kløvergræs i 1 eller 2 år, hamp, vinterraps) for at undertrykke tidslerne.
- Der afprøves forskellige gamle "husråd" (afslåning før regn, aftopning, knusning) til mekanisk bekæmpelse af tidsler i afgrøder.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 30. [Økologisk svineproduktion uden kastration](#)

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Institut for Jordbrugsproduktion og Miljø

Hovedformål: Dyrevelfærd

Statsstøttebestemmelse: F3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2010

Det er projektets formål at kunne anvise produktionsmetoder, der muliggør en dyrevelfærds- og spisekvalitetsmæssig acceptabel økologisk hangriseproduktion, således at kastration kan undgås. Herved vil der være grundlag for en betydelig dyrevelfærdsmæssig forbedring i den økologiske svineproduktion.

Specifikt undersøges slagtevægtens betydning for dyrevelfærd og risiko for ornelugt i et sæsonbaseret frilandssystem, hvor der er kuldvist opdrætning med slagting af hangrisene ved enten 40 kg eller 60 kg.

Endvidere undersøges, om kønsvist opstaldede hangrise har en højere forekomst af velfærdsproblemer som eksempelvis aggression sammenlignet med kønsvist opstaldede sogrise, der opdrættes i et økologisk staldsystem, hvor svinene har fri adgang til attraktivt grovfoder. I denne undersøgelse slagtes svinene ved normal slagtevægt på ca. 100 kg.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 31. Levende råd giver levende kalve

Tilskudsmodtager: Århus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet

Hovedformål: Dyrevelfærd

Statsstøttebestemmelse: GL15.2.c

Projektets formål og indhold: Januar 2008 - juni 2010

Forskningsresultater viser at høj kalvedødelighed blandt andet er relateret til landmandens manglende tro og tillid til egen rolle i problemløsningen. Projektets formål er derfor at muliggøre en markant nedbringelse af dødeligheden og sygeligheden i kalveflokkene i økologiske malkekvægbesætninger gennem en bevidst og struktureret rådgivningsindsats.

Med henblik herpå vil følgende aktiviteter gennemføres:

- Identifikation, beskrivelse, afprøvning og evalueringen af rammerne for et relevant rådgivningsforløb baseret på en sundhedsrådgivningsaftale mellem landmand, dyrlæge og kvægbrugsrådgiver, ved hjælp af erfaringer i 20 private økologiske malkekvægbesætninger med høj kalvedødelighed i et trinvist forløb.
- Tilrettelæggelse af uddannelse af og forum for rådgivere vedrørende den første, vanskelige kontakt til problembesætninger, samt den faciliterende samtale og den deltagerorienterede proces.
- Dannelsen af rammerne for faglig udveksling af erfaringer samt ny viden indenfor kalveområdet i form af halvårlige eller årlige møder for økologer og deres rådgivere, som er i denne rådgivningsproces.
- Videregivelse af konkrete, case-orienterede beskrivelser af faglige tiltag og samarbejdselementer i vellykkede rådgivningsforløb og tiltag som markant har nedbragt kalvedødeligheden.

Note 32. Styrket afsætning af biodynamiske produkter

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Hovedformål: Afsætningsfremme

Statsstøttebestemmelse: R157

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet øge afsætningen af biodynamiske produkter. Interesserede og potentielle brugere af biodynamiske produkter skal have et større kendskab til og en større viden om biodynamisk jordbrug.

Projektets målgrupper: Forbrugere, kokke og tjenere, indkøbere og personale i kantiner på skoler og institutioner samt persongrupper med et holistisk livssyn. Der udsendes et elektronisk nyhedsbrev til målgrupperne. Deltagelse i messer, høstmarkeder, Ø-dag og lignende relevante arrangementer. Artikler i medlemsblade for de nævnte målgrupper samt i fag- og dagspressen. Fremstilling af materiale (film til brug på nettet og visning i butikker og lign., skilte, foldere) om biodynamisk holdning, baggrund, dyrkningspraksis og forarbejdning af biodynamiske produkter. Pressetekster til fagblade, dagblade og lokalaviser. Målet indsats for formidling via hjemmesider for organisationer, virksomheder, e-handelssider m.fl. der relaterer til økologiske emner og produkter.

Der gennemføres en generisk annoncekampagne i diverse medier. Et væsentligt indhold i annoncekampagnen er at gøre det tydeligt, hvad Demeter-mærket dækker i relation til andre økologimærker.

Note 33. Sundhedsfremmende effekter for mor og barn ved konsumering af en økologisk kost under graviditet

Tilskudsmodtager: Statens Serum Institut, Afdeling for Epidemiologisk Forskning

Hovedformål: Sygdomsforebyggelse

Statsstøttebestemmelse: F.3.1.1

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Økologiske levnedsmidler har generelt bedre ernæringsmæssige kvaliteter end konventionelt fremstillede levnedsmidler. Om økologisk kost er forbundet med bedre helbred i befolkningen, er sparsomt belyst. I den danske nationale fødselskohorte "Bedre Sundhed for Mor og Barn" er indsamlet oplysninger om kostvaner fra 100.000 danske gravide kvinder og deres børn. Der er desuden adgang til børnenes helbredsoplysninger frem til de er omkring 12 år. Fødselskohorten er den største af sin art på verdensplan og opbygget med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond og andre nationale fonde.

Formålet med projektet er undersøge, om konsumering af økologisk kost under graviditet er forbundet med bedre helbred hos mor og barn. Blandt de helbredsparametre, der vil blive set på er svangerskabsforgiftning, tidlig fødsel, astma og cancer. Med multivariate statistiske metoder kan der tages højde for evt. ubalancer mellem grupperne med hensyn til rygning, uddannelse og andre forhold af betydning for helbredet.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 34. Fokus på økologi på Madskolerne i 2009

Tilskudsmodtager: 4H

Hovedformål: Uddannelse

Statsstøttebestemmelse: Ej statsstøtte

Projektets formål og indhold: Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at sætte særlig fokus på økologi på Madskolerne i 2009. Dette vil blive gjort ved at alle 60-65 Madskoler rundt om i landet har en særlig økologidag. På økologidagen vil der blive lavet mad med økologiske fødevarer, samt formidlet viden om økologi til de ca. 1.200 børn, der forventes at deltage på Madskolerne i 2009. Foruden selve madlavningen og undervisningen i økologi vil de enkelte Madskoler blive opfordret til at tage på besøg på en økologisk bondegård, for derigennem at opnå så bred en viden om økologi som muligt. Til gennemførelsen af økologidagen på Madskolerne vil der blive udarbejdet opskrifter, informationsmateriale til instruktørerne vedr. økologi samt undervisningsmateriale til brug i løbet af dagen. Alt materialet vil tage udgangspunkt i det materiale der allerede findes på området, men tilrettet Madskolernes målgruppe, som er børn i alderen 8-12 år.

Projektet er ikke omfattet af statsstøttereglerne, da det ikke har markeds-mæssige konsekvenser og derfor ikke påvirker konkurrenceforholdene.

Note 35. [Afværgelse af fugleskader i økologisk majs](#)**Tilskudsmodtager:** Landboforeningen Gefion, Økologisk Rådgivning**Hovedformål:** Forskning og forsøg**Statsstøttebestemmelse:** F3.1.1**Projektets formål og indhold:** Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at afprøve, om det er muligt at afværge fugleskader i økologisk majs ved anvendelse af farvecoatet majsfrø, samt ved daglig udlægning af foder i nærheden af majsmarken i den periode, hvor majskerne er et interessant fødeemne for fugle. Forsøget er en fortsættelse af forsøget: "Behandling af majsudsæd med midler mod fugle", der udføres med støtte fra Fonden for Økologisk Jordbrug i 2008. Formålet er også at afprøve forskellige foderblandinger og udfodringsmetoder, for at finde en attraktiv foderblanding og gøre den lettilgængelig, så fuglene vil foretrække at fouragere på det udlagte foder frem for på majsmarkerne.

Det undersøges hvilke farver, der kan forventes at have en repellerende virkning overfor kragefugle, samt hvordan disse farver kan indgå i en coating af majsudsæd. Rågernes fodringmæssige behov i yngletiden undersøges. Fokus er på proteinindholdet, som er en vigtig faktor for rågernes fødevalg i denne periode.

Der vil blive afprøvet fire foderblandinger: Majs/korn (kontrol), Majs/korn forspiret, "Egen blanding" med højt proteinindhold fremstillet af indkøbte fodermidler og Indkøbt blanding til ynglende fugle.

Den farvede majsudsæd udsås i storparceller i de udvalgte marker. Forsøgsparcellerne behandles som den øvrige majsmark med hensyn til gødsning og ukrudtsbekæmpelse. De udvalgte foderblandinger udfodres på arealer i nærheden af de udvalgte majsmarker og erstatter landmandens egen fodring.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.

Note 36. [Humlebier og rovsvampe til forbedring af udbyttet i økologiske solbær](#)**Tilskudsmodtager:** Landboforeningen Gefion, Økologisk Rådgivning**Hovedformål:** Forskning og forsøg**Statsstøttebestemmelse:** F3.1.1**Projektets formål og indhold:** Januar 2009 - december 2009

Formålet med projektet er at afprøve, om udsætning af humlebier samt behandling med rovsvampen *Trichoderma* spp. kan øge udbyttet i økologiske solbær. Forsøget er en forlængelse af forsøget "Gråskimmel i økologiske solbær" udført med støtte fra Fonden for økologisk landbrug i 2008. Formålet med forsøget er også at undersøge udbyttepotentialet ved optimal bestøvning, samt hvor stor betydning hhv. insektbestøvning og vindbestøvning har for bærsætning i solbær.

Der udsættes humlebier til at supplere honningbiernes bestøvning. Ved at inddække nogle grene med netposer og dermed udelukke insekterne kan det se, hvor stor en andel af blomsterne, der bliver befrugtet ved vindbestøvning. Andre grene vil blive dækket med poser for derefter at blive håndbestøvede, derved kan udbyttepotentialet bestemmes. Samtidigt udsprøjtes rovsvampen *Trichoderma* fire gange under blomstringen til bekæmpelse af gråskimmel for at se, om den positive effekt fra forsøget i 2008 kan genfindes.

Projektet er til gavn for hele den økologiske sektor. Det falder inden for rammerne af pkt. 3.1.1. i rammebestemmelserne for forskning og udvikling og innovation og er således ikke omfattet af EU's statsstøtteregler.